
**Майя ЯРМОШКІНА,
Ліна БЕРЕЖЕННА**
(Вінниця, Україна)

РОЛЬ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ВИХОВАТЕЛІВ ПІД ЧАС ВОЄННОГО КОНФЛІКТУ

Психологічна підготовка вихователів у період воєнного конфлікту є невід'ємною складовою забезпечення стабільності освітнього процесу та психоемоційної підтримки дітей. Російсько-українська війна створила безпрецедентні умови для вихователів, які не тільки мають виконувати свої професійні обов'язки, але й діяти як психологічні наставники, адаптуючи свої підходи до роботи з дітьми в умовах хронічного стресу. У цих умовах вихователі мають бути готовими працювати з дітьми, які можуть демонструвати посттравматичні стресові реакції, розлади тривожного спектру й інші емоційні порушення.

Роль вихователів в умовах війни стає надзвичайно відповідальною через необхідність створення безпечного середовища для дітей, яке слугувало б своєрідним притулком від зовнішнього світу, наповненого страхом та невизначеністю. З огляду на це одним із ключових завдань вихователів є стабілізація емоційного фону в групах, що сприяє зниженню рівня стресу як у дітей, так і у самих педагогів. Війна створює ситуації, коли діти можуть втрачати почуття безпеки, що призводить до виникнення глибоких емоційних травм. Психологічно підготовлений вихователь здатний вчасно розпізнати ці проблеми і використати інструменти психологічної підтримки для стабілізації емоційного стану дитини.

Однією з основних вимог до вихователів є їхня здатність до саморегуляції. Війна впливає на психоемоційний стан не лише

дітей, але й дорослих, зокрема, педагогів, які, як і інші громадяни, стикаються з емоційними труднощами. Вихователі, які працюють у таких складних умовах, часто переживають стрес, тривогу, страх за власне життя та життя близьких. Однак, щоб бути ефективними на своїй посаді, вони повинні контролювати власні емоції та забезпечувати для дітей стабільне й спокійне середовище. Саморегуляція передбачає здатність справлятися зі стресом, зберігати емоційну стійкість, а також застосовувати методи психологічної допомоги до самого себе [2, с. 118].

Техніки саморегуляції включають різні підходи до зняття стресу, такі як дихальні вправи, медитація, тілесні практики та інші методи, що допомагають знижувати рівень тривожності. Вихователі мають бути готовими використовувати ці техніки як для власної підтримки, так і для допомоги дітям у подоланні стресових ситуацій. Наприклад, проведення коротких релаксаційних занять для дітей може сприяти зниженню напруженості у групі та поліпшенню загального емоційного клімату. Однак для цього необхідна відповідна підготовка вихователів, яка має включати спеціальні тренінги з управління стресом, емоційної саморегуляції та психологічної підтримки в умовах кризових ситуацій.

Іншим важливим аспектом психологічної підготовки є розуміння специфіки дитячих травм у воєнний час. Діти різного віку по-різному реагують на воєнні події. Для дітей молодшого дошкільного віку характерні прояви регресу в поведінці, наприклад, повернення до ранніх стадій розвитку, таких як потреба у постійній підтримці дорослих, небажання розлучатися з батьками або вихователями. Діти старшого дошкільного віку можуть демонструвати ознаки тривоги, порушення уваги, проблеми зі сном та соціальну ізоляцію. Вихователь має бути добре обізнаний з тим, як вчасно виявити ці ознаки та надати відповідну підтримку. Це може включати роботу з дітьми в групах, де особлива увага приділяється взаємодії між однолітками, формуванню почуття безпеки та довіри у колективі [1, с. 115].

Крім того, вихователі повинні володіти навичками комунікації з дітьми, які пережили травматичні події. У період війни

багато дітей можуть бути свідками насильства або втрати близьких, що накладає глибокий емоційний відбиток на їхній психічний стан. У таких випадках вихователь має не тільки надавати підтримку, але й коректно реагувати на запити дітей, пов'язані з травматичними подіями. Це вимагає знання основ дитячої психології та методів кризової комунікації, що уможливить ефективну працю вихователя з дітьми у плані допомоги їм подоланні складних життєвих обставин.

Важливим аспектом роботи вихователя під час воєнного конфлікту є співпраця з психологами, батьками та іншими фахівцями. Така взаємодія спрямована на створення єдиної системи підтримки для дитини. Психологічна підготовка вихователів повинна включати вміння взаємодіяти з іншими спеціалістами, надавати рекомендації батькам щодо підтримки дітей у домашніх умовах та активно брати участь у розробці стратегій подолання стресу на рівні закладу освіти. Тісна співпраця з психологами допомагає вихователям краще розуміти, як правильно підтримувати дітей у складних ситуаціях, забезпечуючи для них необхідні ресурси для емоційної стабільності та розвитку.

Особливої уваги заслуговує питання подальшої освіти та підвищення кваліфікації вихователів. В умовах війни та повоєнної відбудови освітня система має пропонувати програми підвищення кваліфікації, які включатимуть не тільки професійні аспекти роботи вихователя, але й аспекти психологічної підтримки. Такі програми можуть охоплювати тренінги з кризової психології, навчання з методів роботи з травмованими дітьми та розвиток навичок саморегуляції. Це дозволяє вихователям бути підготовленими до роботи з дітьми у складних умовах, зберігаючи свою професійну ефективність [3, с. 63].

Війна впливає на всі сфери життя суспільства, і система освіти не є винятком. У контексті російсько-українського конфлікту психологічна підтримка дітей стає пріоритетним завданням для вихователів. Війна формує нові виклики для освітнього процесу, і одним із найважливіших аспектів цього процесу є забезпечення психологічної безпеки дітей. Вихователі як агенти виховання стають основною ланкою у формуванні позитивного психологіч-

ного клімату, що допомагає дітям долати стрес та розвиватися у складних умовах.

Отже, психологічна підготовка вихователів – це не лише професійна вимога, але й моральний обов'язок перед дітьми та суспільством в умовах війни. Завдяки належній психологічній підготовці вихователі можуть забезпечити стабільність освітнього процесу, допомагаючи дітям зберігати емоційну рівновагу та психічне здоров'я, що є ключовим для їхнього майбутнього розвитку й адаптації в умовах постійних змін.

ЛІТЕРАТУРА

1. Беленька Г.В. Формування професійної компетентності майбутніх вихователів дітей дошкільного віку в умовах університетської освіти. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Сер.: Психолого-педагогічні науки*. 2012. Т. 4. №219. С. 114–119.

2. Корнієнко І.О., Лісовецька І.М., Луценк, Ю.А., Романовська Д.Д. Досвід надання допомоги дітям і сім'ям-жертвам військового конфлікту: практ. посіб. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2017. 152 с.

3. Янкович О.І. Особливості екологічної освіти майбутніх учителів і вихователів в умовах воєнного стану. *Наукові, методичні та організаційні виклики для закладів освіти та громадськості щодо екологічної освіти та виховання у воєнний і післявоєнний періоди* : матеріали Міжн. наук.-практ. конф. (Тернопіль, 08–09 черв., 2023) / ред. кол.: В.М. Черняк (відп. ред.) та ін.. Тернопіль: Вид. центр ТОКІППО, 2023. С. 62–65.